

ZÁPIS

z obhajoby disertační práce pana PhDr. Luďka Březiny

konané dne 22. června 2011

téma práce: „Mezi králem a stavy. Dolnolužické zemské fojtství na prahu novověku (1590-1620)“

přítomní: prof. PhDr. Josef Žemlička, DrSc. (předseda komise)

prof. PhDr. Lenka Bobková, CSc. (školitel)

prof. PhDr. Eva Semotánová, DrSc. (oponent)

Mgr. Martin Čapský, Ph. D. (oponent)

prof. PhDr. Eduard Maur, CSc.

prof. PhDr. Jaroslav Čechura, DrSc.

doc. PhDr. Martin Nejedlý, Dr.

PhDr. Blanka Zilynská, Ph.D.

PhDr. Eva Doležalová, Ph.D.

Předseda komise prof. Josef Žemlička zahájil obhajobu představením přítomného kandidáta PhDr. Luďka Březiny, narozeného v roce 1979 a pracujícího v současné době na postu manažera firemní komunikace ve společnosti Economia, jako člena širší skupiny zaměřené na vedlejší země Koruny české, která vznikla z iniciativy profesorky Lenky Bobkové. Zároveň potvrdil, že doktorské studium PhDr. Luďka Březiny proběhlo na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy řádným způsobem.

Školitelka prof. Lenka Bobková rovněž představila PhDr. Luďka Březinu a vyzdvihla, že v průběhu studia absolvoval několik zahraničních stáží, při čemž získal mimo jiné prestižní stipendium od Zeit-Stiftung, které mu umožnilo se více soustředit na danou problematiku. Dále seznámila komisi s významem předkládané disertační práce, neboť kromě Rudolfa Lehmana se problematikou Dolní Lužice dosud nikdo hlouběji nezabýval. A právě s ohledem na dosud nedostatečné zpracování této problematiky uchopil autor toto téma především z hlediska správy, konkrétně se zaměřil na úřad zemského fojta. Práce je členěna chronologicky na čtyři celky, a to přesně tak, jak se vyvíjela výše zmíněná instituce. Co se týká výtek k této práci,

uvítala by prof. Bobková, kdyby součástí budoucí monografie byly i mapové a ilustrační přílohy.

Kandidát PhDr. Luděk Březina nejprve poděkoval členům komise a po té je seznámil s obsahem své disertační práce, v níž se zaměřil na proměny úřadu dolnolužického fojta v letech 1490-1620. Při čemž dolní hranici - rok 1490 - stanovil s ohledem k opětovnému připojení Lužice do svazku zemí Koruny české po smrti Matyáše Korvína. Horní časový limit – rok 1620 - zase souvisí se stoupajícím vlivem saského kurfiřta na toto území, jakkoliv k odstoupení de iure došlo až později. U jednotlivých nabyvatelů úřadu se autor snažil vytvořit dostatečnou faktografickou základnu pro zhodnocení jejich činnosti, zaměřil se rovněž i na jejich předchozí kariéru a rodinné poměry. Vlastní úřad se pokusil uchopit, jak z hlediska vazeb k České koruně, vztahu centra a periferie či komunikační praxe. Co se týká literatury, navázal nejen na cennou práci Rudolfa Lehmana, ale i na starší studie Woldemara Lipperta či Johanna Wilhelma Neumanna. Jakkoliv autor využil i různé edice, tak význam jeho práce spočívá rovněž i v nashromáždění a zhodnocení dosud neznámých pramenů, konkrétně z braniborského zemského archivu v Postupimi, berlínského státního archivu, finančního archivu ve Vídni a státního archivu v Drážďanech. Práci rozčlenil chronologicky na čtyři celky, a to přesně tak, jak se vyvíjela výše zmíněná instituce – do smrti Matyáše Korvína, jagellonskou éru, období 1526-1555, kdy se i zde odrazilo habsburské centralizační úsilí, a 1555-1620, odehrávající se zase ve znamení převahy stavů.

Po té oponenti – prof. Eva Semotanová a doktor Čapský přednesli závěry svých posudků. Prof. Semotanová zařadila práci jako výsledek studia „školy“ zaměřené na vedlejší země Koruny české vytvořené prof. Bobkovou. Dále ji charakterizovala jako čtivou, založenou na široké pramenné základně a zároveň systematicky pojatou se všemi formálními náležitostmi, nicméně by uvítala více geografických charakteristik. Doktor Čapský vyzdvihl specifické pojetí úřadu zemského fojta, neboť autor jej nepojal jako strnulou instituci, ale jako organismus, kterému dal každý nově příchozí vlastní obsah. Naopak mu zde chybí hlubší vhled do druhé strany, tj. dolnolužických stavů, či charakteristika fojtova zázemí, například byrokratického aparátu. Rovněž PhDr. Březinovi vytknul i jednostranné soustředění na úřad fojta na úkor dalších nižších postů. Navzdory těmto výtkám považuje doktor Čapský předloženou práci za zdařilou a doporučuje ji k doktorskému řízení.

Kandidát PhDr. Luděk Březina poděkoval oběma oponentům za jejich posudky. Mnohé vytčené problémy se snažil v práci alespoň naznačit, hlavní problém spočívá především v nedostatečné pramenné základně, například co se týká takových otázek jako organizování stavů, majetkových struktur – například lén, více pramenů pochází teprve až z mladšího období. Na druhé straně se mu podařilo získat i nové dosud neznámé poznatky a to na základě dosud nezpracovaného jedinečného pramene uloženého v pražském Národním archivu – tzv. Královská registra. Prof. Bobková tuto kandidátovu odpověď podpořila poukazem na nedostatek pramenů a sama rovněž vyzdvihla význam výše zmíněného pramene.

Diskuse

V rámci diskuse se nejprve přihlásili prof. Žemlička a prof. Maur s dotazy na majetkovou strukturu dolnolužických stavů, kterou PhDr. Březina charakterizoval jako převážně tvořenou lény a v menší míře nevelkými svobodnými majetky. Města byla ekonomicky slabá. Další část diskuse, se týkala úřadu zemského fojta, konkrétně jeho významu v celkové struktuře vedlejších zemí Koruny české. PhDr. Březina uvedl, že v rámci kariérního postupu se jednalo o velmi významný úřad, neboť většina jeho nabyvatelů, kromě Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic, zde zakončovala svoji profesionální dráhu. Fojtovo postavení však nebylo v neustálém přetlačování se zdejší šlechtou jednoduché, zvláště druhá polovina 16. století se odehrávala za stavovské převahy. Stavové si mimo jiné stěžovali, že v zemi velmi často nepobývá a ke konci 16. století dokonce prosadili, aby se musel v zemi zakoupit, a to jakkoliv k úřadu náležely královské statky kolem města Lübben. Následně se prof. Čechura dotázal na obsah jednoho z využitých pramenů – finanční knihy uložené ve Vídeňském archivu. Kandidát upozornil, že je zajímavá především proto, že dokumentuje královskou holdovací cestu.

Další téma – ohlas působení královských zemských fojtů v literatuře - otevřela docentka Magdaléna Pokorná. PhDr. Březina uvedl, že po zániku úřadu, cítili zdejší vzdělanci v 17. století potřebu se o tomto úřadu zmínit a zahrnuli jej do i svých historických prací. Stejně tak byli pojímáni i do historiografické literatury 19. století, kde některé osobnosti měly dokonce i svoje medailónky.

Další diskuse se týkala zařazení Dolní Lužice do struktury vedlejších zemí a komparace s dalšími regiony. Prof. Bobková upozornila na význam vedlejších zemí

jako systému vybudovaném za Lucemburky, který měl pak vlastní kontinuitu. Co se týká zdejší konfese, PhDr. Březina uvedl, že se Dolní Lužice hlásila k luterství téměř beze zbytku a v mnohém se inspirovali v Čechách a v Horní Lužici. V době stavovského povstání chvíli váhali, ale nakonec se k němu připojili. Na dotaz prof. Žemličky týkající se terminologie, podotkl kandidát, že v německé historiografii se dosud neprosadil pojem Česká koruna, resp. vedlejší země České koruny. Iniciativa, která by vyvolala hlubší zpracování této problematiky, nevychází ani tak z vědeckých kruhů, jako spíše ze současného obecného trendu zájmu o region. Po té prof. Žemlička a prof. Bobková diskutovali o historicko-politických souvislostech formování zdejších regionu ve středověku ve vztahu k nacionálním myšlenkovým proudům jak v Lužici, tak i ve Slezsku.

Komise navrhla udělit kandidátovi PhDr. Ludřkovi Březinovi titul doktor (Ph.D.).

Podpis předsedy komise